

Čerit začne: Resnico starega pregovora: Snažnost pri živiniji je pol krme" naj bi si vsak gospodar debelo za ušesa zapisal. Živina ne more si sama pomagati, zato jo je Bog človeku izročil, da bi jo gleštal pa ne trpinčil. Živina pa mu je zato hvaležna; pomaga mu delati, ter zvesto dopolnjuje to v nalogo. Človek mora pa jej skrbljiv, dobitljiv in vsmiljen gospodar biti. Ako hočemo zdravo in lepo živino imeti, moramo jo večkrat na dan s krtačo in štrigljem (česalnikom) osnažiti, jej snažno jed in pijačo dati, inace oslabi.

Čujte kaj neki izvedeni živinorejec pravi: „Imel sem dojno kravo, kojoj sem vsak dan, po dvakrat s krtačo in štrigljem snažil; da bi se prepričal, ali snaga živini koristi, sem tedaj krtačenje in štrigljanje opustil kakih štirinajst dni. Mala je 11 bokalov manje, kot takrat, kedar sem jo vsak dan snažil“. Živ dokaz, koliko snaga živini hasni.

Da pa živina vedno bolj snažna ostane treba je, da se govedom pogostejše nastelja kot konjem in drobnici, ki le suho blato delajo.

Gospod Čolnik, izvedeni gospodar na Drvanji, pravil mi je preteklo leto, da za eno glavo goveda težega plemena rabi na dan 6 do 12 funtov stelje, za konja 5 do 7 za drobnico pa samo 1 funt.

Vrtnarska šola.

Upravno svetovalstvo vrtnarskega društva na Dunaju je sklenolo napraviti vrtnarsko šolo in je za ta namen posebni oddelek društvenega poslojja odločilo. Šola bode imela dva šolska tečaja, vsak tečaj se bo spet delil v zimskega in poletnega. Učila se bode botanika (rastlinoznanstvo), kemija zemlje, teoretično in praktično obdelovanje vrta, računstvo, arhitektura vrtov in rastlinjakov, poduk v pridelovanju zelj in sadjereja. Take šole so našim vrtnarjem res že dalno potrebne bile, želeli bi samo bilo, da bi se tudi v Štajerskem vpeljale.

Sadjereja.

I.

Kako se morejo drevesa sploh požlahtnjevati.

1. Sadna drevesa požlahtnjevati pomeni napraviti, da prinašajo vekši, boljši in lepši sad; ko bi ga prinašale v svojem naravnem ali divjem stanu.

2. Koristi, ktere dojdejo iz požlahtnjenja dreves, so sledeče:

a) Se lahko različna, sadovna drevesa čisto naprej sadijo in pomnožijo;

b) drevje hitreje prinese sad in kesni sad prej dozori;

c) velikost dreves se po potrebi lahko s tem pomenjša, da se divjaki, kteri radi zelo visoko rastejo, s slabejšo gonivnostjo požlahtnijo;

d) zasadi se lahko neko sadovno drevje v kraje in zemljo, v kterih drugače na svojem prvotnem deblu ne bi moglo rasti, če se namreč požlahtni na debla, ktera v zločesti zemlji in v mrzlih krajih dobro rastejo. Tako p. dobro rastejo na slivah požlahtnjene breskve in marelice tudi v težki in mrzli zemlji; hruške rastejo na glogu še celo v zelo kamnati zemlji v kteri na svojih deblih ne bi mogle rasti.

3. Imamo pa više 100 načinov požlahtnjenja; naj bolj se vendar rabijo sledeči:

Okuliranje t. j. v lub, v kožo cepiti na speče ali cimeče oko.

Kopuliranje t. j. z nakladom cepiti (pelcati) v skorjo ali v precep. Prvi način se zdaj naj bolj rabi.

4. Požlahtnjenje se mora vsikdar na onen mestu storiti na kterem je skorja mlada, gladka in soknata in pri slabih debelih celo pri zemlji. Tukaj naj gotovejše ženejo, ker redljivega soka naj prej in mnogo dobijo; če je drevo vendar že tako visoko izrastlo, da že ima lep širok vrh, se mora na vrhu cepiti.

5. Drevesa, ktera se pri zemlji cepijo, ne potere tudi tako lahko veter in prinašajo tudi sladkejši in bolj okusen sad, kot ona, ktera se na vrhu cepijo, ker, če sok dolgo skoz divje deblo teče, dobi vsikdar nekoliko divjih lastnosti t. j. postane bolj kisel in trpek.

6. Črešnje in slive, ktere počasno rastejo, se naj bolj, požlahtnijo na visokem stebelu, ker že same po sebi močno deblo dobijo.

7. Na sredini debla se ne sme požlahtniti, ker postane deblo nejednako, ktero veter lahko polomi.

8. Dobiš tudi lepši, boljši in vekši sad, če znaš drevje dobro obrezati, zemljo okol njega poboljšati in če drevo večkrat presadiš (posebno slive orehi in kostanji so mnogo boljši, če se večkrat prestavijo) in če preveč nakupčen sad iztrgaš.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

Del IV.

17. Ako se pa to, kar smo omenili, tako ima, lahko nam je vzroke prevideti, po kterih zamenjivanje, trgovina hira, zastaja, ter včasih propade in neha. Ko za kteri poseben izdelek zelenje neha, zanj tudi zahtevanje mine: po takem ga niti oni, ki ga izdeluje, niti oni, ki ga za prodajo ima, pospraviti ne more. Po novi šegi ali modi se včasih v kratki dobi nekteri izdelki celo za trgovino zgubijo; pa ravno to se dogodi, ko ktera dežela ali narod po kakšnih si bodi vzrokih v napredku zaostane in rakovo pot nastopi. Tako, kolikor se v enem letu izdelkov manje načini, toliko se naškodi zamenjivanje ali trgovina za to dotično leto: pa nasiljenje, tlaka, težki in previliki davki, ali kar koli druga izpravljanje, produkcijo, moti in plodnost naše industrije pomajnuje, trgovino za nedoločeno dolgo dobo naškodi, zniža ali vniči.

18. Previdimo tudi lahko na dalje, da je zamenjivanje, trgovina, kakor produkcija in vsa industrija v naj ožji zvezi z moralnim karakterjem narodovim: bolj ko narod v moralno sti propada, bolj minuje tudi vsakošna materijalna sreča njegova; a nasproti bolj ko v izvedenosti in moralnosti napreduje, bolj mu blagostanje in sreča raste.

19. Iz vsega, kar smo omenili, nam je lahko posneti pravila, po kterih ima vlada naj bolje pospeševati zamenjivanje, trgovino: Glavna naloga ji je pomnoževati zvedenost in pravo krepost ljudstvu; k temu pa dopuščati in davati mu vse mogoče pomočke, po kterih se lahko industrija bolj plodna stori; brinoti se, da se napravijo dobre ceste, železnice, kanali in druge takšne naprave za lahko komunikacijo; dopuščati tujcem z nami vsako pošteno poslovanje, svobodno zamenjivanje, trgovino.

20. Nasprotno nam kaže, po čem se dobro zamenjivanje naškoduje: Če se namreč zanemarja zvedenost, da se dobra odgoja in veljaven nauk ljudstvu ne priskrbuje ali celo krati; če se ne dopuščajo in podpirajo potrebne naprave za lahko in dobro komunikacijo; če se na blago prevelika vvoznina ali col naklada, da kedar bi se vvozilo, bi predrago bilo; ko se po takem tujim trgovcem, ki k nam prihajajo blago zamenjivat pravice kratijo in se jim vsak dolžen dobiček zabranjuje.

(Dalje prihodnjič)

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

(Ljubomir sedi z svojimi tovarši pri mizi pod lipo.)

Semenko. Gospod učitelj prosimo vas, povejte nam v kratkem, kaj je važnega po slovanskem svetu?

Ljubomir. Važnih stvari se čuje od vseh strani zmirom zadosti in sicer iz severnih dežel poleg žalostnih stvari tudi mnogo lepih in veselih. Iz Česke in Moravske p. so zadnji čas došli prav veseli glasi, ker veliko narodno gibanje se kaže po vseh krajih, in če so ravno bili veliki narodni tabori (veliki ljudski zbori) od vlade prepovedani, so se ljudje vendar sošli in o važnih narodnih stvarih pogovarjali. O velikih svečanostih ki so pred kratkim bile v Pragi ste v časnikih zadosti četeli. Iz južnih slovanskih dežel, se žalibog, vendar čujejo same žalostne prigodbe. O Srbski ste že čuli. Kdo bi si bil mislil, da bi se tamo, kaj takega zgodilo! Doleta nas je ta strašna prigodba v naj važnejših časih in kakor strela iz vedrega neba. — Upajmo vendar, da bo veliki, hrabri srbski narod spet vse dobro vravnal. — Iz Bošnje in Bolgarije še zmirom ni nič čuti dobrega. V Hrvaški še zmirom gospodujejo madžaroni; čuje se vendar, da ne bodo dolgo več gospodovali in da bo g. Rauh moral svojo službo zapustiti. — Daj Bože! — Kako se po Slovenski godi, sami dobro občutite in tudi četejete vsak dan v časnikih. Pravice, ktere nam grejo po §. 19. še dozdej zelo